

Luonnonsuojelulainsäädännön uudistus

Aika: Perjantai 27.11.2020, klo 9.00-11.00

Läsnäolijat:

Juhani Damski, pj.
Tarja Haaranen, vpj

Jäsenet

Anna-Rosa Asikainen
Joni Hiitola
Mika Honkonen
Marja Kokkonen
Armi Liinamaa
Päivi Lundvall
Jari Luukkonen
Karoliina Niemi
Anne Ollila
Satu Pääkkönen
Anna Rakemaa
Anne Rautiainen
Miira Riipinen
Satu Räsänen
Tiina Sanila-Aikio
Teemu Simenius
Timo Tanninen
Viktor Harvio
Bernt Nordman

Pysyvä asiantuntija
Kai Kokko

Riitta Rönn
Mikko Kuusinen
Pasi Kallio, siht.
Johanna Korpi, siht.
Hanne Lohilahti, siht.
Leila Suvantola, siht.
Kaisa Ryyänen

Ympäristöministeriö (poistui klo 10.40)
Ympäristöministeriö, luontoympäristöosasto
(pj. klo 10.40 alkaen)

Maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Työ- ja elinkeinoministeriö
Maa- ja metsätalousministeriö
Valtiovarainministeriö
Suomen luonnonsuojeluliitto
WWF-Suomi
Metsäteollisuus ry
Paliskuntain yhdistys
Uudenmaan ELY-keskus
Suomen metsäkeskus
Suomen Latu ry
Kuntaliitto
Elinkeinoelämän keskusliitto
Saamelaiskäräjät
Suomen Metsästäjäliitto
Metsähallitus
Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f.
Natur och Miljö rf

Helsingin yliopisto

Ympäristöministeriö, johdon tuki
Ympäristöministeriö, luontoympäristöosasto
Ympäristöministeriö, luontoympäristöosasto
Ympäristöministeriö, luontoympäristöosasto
Ympäristöministeriö, luontoympäristöosasto
Ympäristöministeriö, luontoympäristöosasto
Ympäristöministeriö, viestintä

1. Kokouksen avaus, kansliapäällikkö Juhani Damski (YM)

Puheenjohtaja avasi kokouksen ja toivotti kaikki tervetulleeksi.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirja

Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja.

3. Hankkeen kokonaisuus ja aikataulu, Johanna Korpi (YM)

Johanna Korpi totesi, että hanke etenee aikataulun mukaisesti. Tavoitteena on, että toukokuussa lakiesitys on valmis ja lähtee lausunnoille.

4. Projektien tilannekatsaukset

4 a. Luonnonsuojelulain uudistus, Riitta Rönn

Projektin I puheenjohtaja Riitta Rönn esitteli työn etenemistä. Alkuun projektiryhmä tarkasteli teemoittain uudistuksen viittä teemaa. Työskentely eteni siten, että teemat esiteltiin, otettiin palaute ja keskusteltiin seuraavassa kokouksessa etenemisestä. Jäsenet saivat tehdä nostoja tarkastelluista teemoista. Työn rinnalla toteutettiin ehdotusten alustavaa vaikutusten arviointia ja tutkijayhteistyötä, kuten jäljempänä esitellään.

Tietyt erityiskysymykset eli kuntien rooli luonnonsuojelussa ja luontotiedon hallinta eriytettiin omaan valmistelevaan ryhmään, minkä todettiin helpottavan käsittelyä laajemmassa ryhmässä. Viime kokouksessa aloitettiin pykäläluonnosten tarkastelu ja sitä työtä jatketaan lukukohtaisesti. Rönn esitteli lain kokonaisrakennetta ja toi esille lukukohtaisia huomioita. Hän totesi, että kirjallisesti saadut kommentit ovat olleet arvokkaita ja niitä hyödynnetään perustelujen kirjoittamisessa.

Keskustelussa kiitettiin lain selkeytymistä. Huolta herätti kevään aikataulu, erityisesti tuotiin esille tarve monipuoliseen taloudellisten vaikutusten arviointiin ja korvaussäännösten syvälliseen tarkasteluun. Myös metsästyksen sallittavuudesta luonnonsuojelualueilla toivottiin vielä keskustelua myös alan edustajien kanssa.

Riitta Rönn kiitti jäseniä hyvistä evästyksistä, ja totesi, että jatkotyössä voidaan tarvittaessa ottaa lisäkokouksia tai koko päivän kokouksia sekä pohtia uusia toimintamalleja yhteisten ratkaisujen etsimisen mahdollistamiseksi.

4 b. Rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen ennaltaehkäisy ja korvaaminen, Tarja Haaranen

Projektin II puheenjohtaja Tarja Haaranen totesi, että luonnos hallituksen esitykseksi rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen ennaltaehkäisystä ja korvaamisesta on käynyt lausunnona ja siitä saatiin 41 lausuntoa. Monessa lausunnossa nähtiin laki tärkeänä luonnonsuojelun hyväksyttävyyden kannalta. Hän kävi läpi, minkä tyyppistä palautetta esityksestä oli saatu, ja mitä lakiehdotuksessa vielä palautteen perusteella tarkastellaan. Esitys on käsitelty kuntatalouden neuvottelukunnassa 17.11.2020 ja joulukuussa tehtävän laintarkastuksen ja käännöksen jälkeen tavoitteena on viedä se eduskuntaan tammikuussa 2021.

Keskustelussa laajalti pidettiin esitystä hyvänä. Korvauksiin varattujen varojen riittävydestä kuitenkin esitettiin huolta. Samoin esiin nousi jouston tarve erityistilanteissa.

5. Vaikutusten arviointi ja tieteellisen tukiryhmän pääviestit, professori Anne Tolvanen (LUKE) ja Kirsi-Marja Lonkila (YM)

Kirsi-Maria Lonkila ja Anne Tolvanen esittelivät tieteellisen tukiryhmän toiminnan tulokset ja pääviestit.

Luonnonsuojelulain tieteellinen tukiryhmä oli monitieteinen, dialoginen kokeilu yhteistyössä SOFI-tiedeneuvontahankkeen kanssa. Tukiryhmän kokoonpano oli apulaisprofessori Lassi Ahlvik (HY), tutkimusprofessori Juha Hiedanpää (LUKE), professori Mikael Hildén (SYKE), professori Jari Kouki (UEF), yliopistotutkija Heini Kujala (LUOMUS), yliopistonlehtori Nina Nygren (Tampereen yliopisto), ryhmäpäällikkö Riikka Paloniemi (SYKE) ja professori Anne Tolvanen (LUKE).

Tukiryhmä tapasi 5 kertaa kesä-lokakuun välisenä aikana virtuaalisissa työpajoissa. Se keskittyi tiettyihin vaikutusten arvioinnin osa-alueisiin, joihin erityisesti kaivattiin tietotukea eli vaikutuksiin, jotka kohdistuivat luonnon monimuotoisuuteen tai ilmastoon, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin vaikutuksiin, mihin luettiin mukaan hyväksyttävyyden teemat.

Yhteenvetona työssä todettiin, että kaikki muutosehdotukset pyrkivät lähtökohtaisesti parantamaan luonnon monimuotoisuuden tilaa, joten kielteiset vaikutukset ovat pääasiassa odottamattomia. Toimien volyyymi ja laajuus olennaista luontovaikutusten kannalta. Siirtyminen tapauskohtaisesta tarkastelusta kokonaisvaltaiseen strategiseen suunnitteluun eri luonnonsuojelutoimissa, ml. ekologisessa kompensaatiossa, on edellytys lain päätavoitteiden saavuttamiselle eli kattaville luonnon monimuotoisuusvaikutuksille. Biodiversiteettistrategia voisi tukea suunnitelmallisuutta ja tieteellisen tiedon hyödyntämistä systemaattisemmalla tavalla.

Pyrkimys dynaamisuuteen, uudet keinot sekä tiedon lisääminen ovat kaikki muutoksia, joilla on potentiaalisesti merkittäviä vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen. Vastavuoroisesti mm. ilmastopolitiikkatoimien vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen voivat olla joissain tapauksissa kielteisiä. Ilmastonmuutoksen hillinnän näkökulman tuomista vahvemmin ehdotuksiin pidettiin tärkeänä. Hillintää on tarkasteltava rinta rinnan sopeutumisen kanssa. Ilmastonmuutoksen hillintä on myös luonnon monimuotoisuuden suojelun edellytys.

Luonnonsuojelulla todettiin olevan laaja ja vahva hyväksyttävyyden kansalaisten silmissä. Muutosehdotuksissa suunnitellut vapaaehtoisten suojelukeinojen ja tuki-instrumenttien käyttö sekä korvausten parantaminen voivat lieventää konflikteja. Samoin vahvempi ja vaikuttavampi osallistuminen lisää hyväksyttävyyttä ja vähentää konflikteja. Hyväksyttävyyden ja vaikuttavuuden tai kustannustehokkuuden eivät aina kulje käsi kädessä. Sitovien toimien ohella tärkeää kannustaa ja edistää lailla vapaaehtoisia, itseohjautuvia ja ei-koordinoituja suojelutoimia. Ekologinen kompensatio voi onnistuessaan merkittävästi lisätä hyväksyttävyyttä.

Talousvaikutuksissa on huomioitava vältettävä luonnon heikentyminen – vältetään negatiiviset vaikutukset käyttöarvoihin ja ei-käyttöarvoihin. Kustannustehokkuus vaatii toimien keskittymisen biodiversiteetin kannalta arvokkaimmille alueille. Ekologinen kompensatio voi kannustaa mm. yksityisiä toimijoita minimoimaan luontovaikutukset ja siirtämään hankkeita luontoarvoiltaan vähäisemmille alueille.

Säätelyn ennustettavuus ja toisaalta mukautuvuus ovat jännitteisessä suhteessa - mukautuvuus mahdollistaa paremman reagoinnin, mutta epävarmuus sääntelystä aiheuttaa kustannuksia. Muutosehdotukset tietopohjan parantamisesta ja varovaisuusperiaatteesta tukevat epävarmuuden vähentämistä. Luontotiedon rooli ja tiedon avoimuus todettiin tärkeäksi. Tieteellisen tukiryhmän pääviestit olivat:

1. Eri politiikkasektoreiden välistä johdonmukaisuutta ja viittaussäännösten muodostamia rajapintoja tulee vahvistaa
2. Luonnonsuojelulain tulee turvata uhanalaiset luontotyypit ja tarjota edellytykset heikentyneiden luontotyyppien turvaamiseksi
3. Luonnonsuojelulain tulee edistää suojelua myös suojelualueiden ulkopuolella
4. Tavoiteltu uuden lain dynaamisuus mahdollistaa suojelutoimien tehokkaamman kohdistamisen tilanteisiin, joissa tarve on suurin
5. Kattava ja avoin luontotieto on perusedellytys luonnon monimuotoisuuden turvaamiselle ja onnistuneiden suojelutoimenpiteiden suunnittelulle
6. Luonnonsuojelulaissa on otettava huomioon tarve sopeutua ilmastonmuutokseen
7. Ilmastonmuutoksen hillintä vahvemmin mukaan
8. Luonnonsuojelulaki vaikuttaa myönteisesti maanomistajien ja -käyttäjien ulkoiseen ja sisäiseen motivaatioon suojella luontoa.
9. Luonnonsuojelulain edistettävä kustannusvaikuttavuutta

Anne Tolvanen totesi, että nämä viestit tiivistyvät seitsemään kokonaisuuteen, kun 1 ja 3 liittyvät toisiinsa ja 6-7 ovat ikään kuin saman kolikon kaksi puolta.

Keskustelussa pidettiin tärkeänä, että tämän vaikuttavana pidetyn arvioinnin tulokset hyödynnetään lainvalmistelussa. Esiin tuotiin tarve edelleen arvioida taloudellisia vaikutuksia. Rajapinnat luonnonsuojelulain ja muiden lakien välillä tunnistettiin haastaviksi niin metsälain kuin maankäytösääntelyinkin suuntaan, ettei muodostu tarpeetonta päällekkäisyyttä. Tärkeänä pidettiin myös kannustavuutta.

4 c. Ekologisen kompensaation kehittäminen, Leila Suvantola

Leila Suvantola esitteli tiiviisti projektin III tilanteen. Projekti on toimittanut luonnonsuojelulakiprojektille ensimmäiset ehdotukset eli määritelmän ja soveltamisalan, joka koski poikkeamista luontotyyppin ja lajin elinympäristön suojelusta sekä perustettujen suojelualueiden suojelusta. Viimeksi mainitussa on kyse erityisesti valtiontaloudellisesta intressistä. Saamelaisen kotiseutualueen huomioiminen on tärkeä erityiskysymys. Kuntaliiton kannalta huolta on herättänyt se, että kunta kaavoittajana ei joudu vastuuseen kompensaation kustannuksista hankkeen toteuttajan sijasta.

Projektiryhmän työn fokus on siirtynyt kompensaation sääntelyjärjestelmän mallintamiseen. Asiantuntijaryhmä tuottaa ekologisen vaikuttavuuden kannalta keskeistä selvitystä kolmessa osassa projektiryhmälle seuraavina kuukausina. Työssä aloitetaan myös tietojärjestelmän kehittäminen avoimuuden ja läpinäkyvyyden mahdollistamiseksi. Neljäntenä osiona pilottihankkeet aiemmin todetusti toteutetaan tulevalla kesäkaudella.

Ajan loppumisen vuoksi aiheesta ei ehditty keskustelemaan. Annetuissa kirjallisissa kommenteissa korostettiin sen tärkeyttä, että kompensatiovelvollisuus kohdentuu hankkeen käytännössä toteuttavaan tahoon, eikä esimerkiksi kuntaan. Lisäksi esitettiin huolta siitä, että ennalta pitää tietää, millaisia ekologisen kompensaaation toimet voivat olla, jotta ne voivat toimia lupamenettelyn osana.

6. Tiivistelmä Erätauko-keskusteluista, Johanna Korpi

Ajan puutteen vuoksi Johanna Korpi totesi, että Erätauko –keskusteluista saaduista tuloksista on tiivistelmä saatavissa ohjausryhmän Tiimeri-työtilasta.

7. Muut asiat

Johanna Korpi totesi, että luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon tukea koskeva luonnonsuojelulain muutos (732/2020) on tullut voimaan 5.11.2020.

8. Seuraavat kokoukset

Todettiin, että ohjausryhmän seuraavat kokoukset pidetään 16.2.2021 klo 10-12 ja 18.5.2021 klo 10-12.

9. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen kello 11.05.